

**Slovensko zdravniško društvo
in
Zdravniška zbornica Slovenije**

KODEKS ZDRAVNIŠKE ETIKE

Kodeks je bil sprejet 12. 12. 1992 na 3. redni seji skupščine Zdravniške zbornice Slovenije; dopolnjen 24. 4. 1997 na 27. redni seji skupščine Zdravniške zbornice Slovenije ter prenovljen, usklajen s Slovenskim zdravniškim društvom in sprejet 6. 10. 2016 na 85. redni seji skupščine Zdravniške zbornice Slovenije.

UVOD

Zdravnica in zdravnik, zobozdravnica in zobozdravnik (v nadaljnjem besedilu: zdravnik) svečano obljubljam: svoj poklic bom opravljal vestno in odgovorno. Najvišja zapoved pri mojem ravnanju bo ohranjanje in obnavljanje zdravja ter preprečevanje in lajšanje trpljenja. Varoval bom skrivnosti, ki mi bodo zaupane. Ohranjal bom čast in plemenita izročila zdravniškega poklica in ne bom dopuščal nobenih razlik zaradi spola, rase, genetskih dejavnikov, življenjskega sloga, spolne usmerjenosti, vere, nacionalnosti, politične pripadnosti ali socialnega položaja. Spoštoval bom človeško življenje od spočetja dalje in celo pod grožnjo ne bom svojega zdravniškega znanja uporabil v nasprotju z zakoni človečnosti. Svojim učiteljem, kolegom in sodelavcem bom izkazoval dolžno spoštovanje.

Ta kodeks nadaljuje tradicijo spoštovanja deontoloških in etičnih načel slovenskega zdravništva in predstavlja nadgradnjo predhodnih kodeksov.

I. ODGOVORNOST DO PACIENTA

Splošna določila

1. člen

Zdravnik pri svojem delu upošteva znanstvena in strokovna dognanja sodobne medicine, zato se stalno izobražuje in stori vse, kar je v njegovi moči, za kakovostno in varno obravnavo pacienta. Pogoji za strokovno in varno delo so ustrezni kadrovske, materialni, časovni in prostorski pogoji.

2. člen

V nujnih medicinskih primerih zdravnik vsakomur ponudi pomoč.

3. člen

Zdravnik ima pravico do ugovora vesti. V skladu s tem lahko odkloni zdravljenje ali drug poseg, v kolikor ta nasprotuje njegovim temeljnim osebnim prepričanjem in vesti, vendar le, če ne gre za nujno zdravniško pomoč. O tem obvesti paciente in sodelavce.

4. člen

Zdravnik nikoli ne izkorišča pacienta za osebne koristi.

5. člen

Zdravnik prepoznava meje svojega znanja in dela. Kadar je potrebno, priporoči ali poišče dodatno mnenje ali pomoč.

6. člen

Dopolnilni postopki¹ so dopustni le ob izvajanju preverjenih

načinov diagnostike in zdravljenja ter pri polni obveščeni bolnika. Alternativni postopki² kot nadomestek preverjenih načinov diagnostike ali zdravljenja zdravniku niso dovoljeni.

7. člen

V kolikor ne gre za nujno zdravniško pomoč, ima zdravnik pravico odkloniti pacienta, ki se kljub opozorilu ne drži svojih obveznosti in navodil ali je do zdravnika ali do drugega zdravstvenega osebja žaljiv ali agresiven.

8. člen

Pri zdravljenju samega sebe, družinskih članov ali tesnih prijateljev se zdravnik zaveda, da njegova osebna vpletenost lahko vpliva na racionalnost odločitve in izvedbe zdravniškega ukrepa. Če je le mogoče, bo v primeru resnega zdravstvenega stanja prosil za nasvet drugega zdravnika ali mu predal pacienta v oskrbo.

Komunikacija, odločanje in soglasje

9. člen

Zdravnik je do pacienta, do njegove družine in bližnjih spoštljiv, razumevajoč in sočuten.

10. člen

Svojim pacientom zdravnik na razumljiv način ponudi informacije, ki jih potrebujejo, da bodo lahko sami odločali o predlaganih zdravstvenih ukrepih. Zdravnik spoštuje

1. »dopolnilni postopki« – postopki, ki se izvajajo vzporedno s strokovno utemeljeno zdravstveno obravnavo

2. »alternativni postopki« – postopki, ki se izvajajo namesto strokovno utemeljene zdravstvene obravnave

pravico vsakega pacienta, ki je sposoben odločati o sebi, da sprejme ali zavrne medicinski poseg.

11. člen

Zdravnik priporoči le tiste diagnostične ali terapevtske postopke, za katere sodi, da so v dobrobit njegovemu pacientu ali drugim. Če je ukrep priporočen zaradi zaščite drugih, kot na primer pri ukrepih javnega zdravja, zdravnik o tem pacienta pouči in ukrepa skladno z zakonsko obvezo.

12. člen

Pri sprejemanju medicinskih odločitev zdravnik tehta med zmožnostjo odločanja mladoletnikov in med vlogo družine ter spoštuje avtonomijo mladoletnikov, ki že lahko odločajo o zdravljenju.

13. člen

Zdravnik stori vse, da zaščiti zdravje in življenje otroka ali druge osebe, ki ni sposobna odločanja o sebi, kadar jo s svojimi dejanji ali z opustitvijo ogrožajo njegovi skrbniki ali kadar je kako drugače ogrožena.

14. člen

Zdravnik spoštuje pravico pacienta do drugega mnenja.

15. člen

Zdravnik spoštuje vnaprejšnjo voljo pacienta, ki ni sposoben odločanja o sebi, kot jo je predhodno pisno ali ustno izrazil.

16. člen

Kadar ni znana volja pacienta, ki ni sposoben odločanja o sebi, se zdravnik posvetuje s svojci ali z bližnjimi in predlaga takšno zdravljenje, ki je po njegovi presoji bolniku v največjo korist. Če v pogovoru ne pride do soglasja, se glede bolnikove največje koristi opredeli zdravniški konzilij in svoje mnenje posreduje svojcem ali bližnjim. Če se nesoglasje ne razreši, zdravnikov drugačno mnenje svojcev ali bližnjih ne zavezuje.

Zasebnost in zaupnost

17. člen

Zdravnik varuje zdravstvene in druge osebne podatke pacientov.

18. člen

Na pacientovo zahtevo mu zdravnik omogoči vpogled v njegovo medicinsko dokumentacijo. Izjema so primeri, ko lahko zdravnik zanesljivo sklepa, da bo informacija v medicinski dokumentaciji pomembno škodila pacientu ali drugim.

19. člen

Zdravnik v javnosti ne omenja pacientov na način, ko bi to lahko privedlo do razkrivanja njihove identitete.

20. člen

Osebne zdravstvene podatke zdravnik razkrije le s pacientovim soglasjem, razen kadar bi varovanje zaupnosti vodilo do pomembne škode za tretje osebe. V teh primerih v razumnih mejah obvesti pacienta, da bo prekršeno načelo zaupnosti.

21. člen

Zdravnik v vlogi izvedenca obravnavani osebi pojasni naravo in obseg svoje odgovornosti do naročnika izvedenskega mnenja.

Načrtovanje družine

22. člen

Zdravnik spoštuje življenje od spočetja dalje in s svetovanjem tak odnos prenaša na širšo skupnost. Zdravnik se zaveda etičnih dilem v zvezi z umetno prekinitvijo nosečnosti in je ne priporoča kot metodo načrtovanja družine. Na odločitve o prekinitvi nosečnosti nikoli ne sme vplivati morebiten interes za uporabo zarodka v kakršenkoli namenu.

23. člen

Sterilizacija je dopustna le iz medicinskih, genetskih, socialnih ali osebnih razlogov in jo zdravnik opravi po predhodnem pojasnilu in pisni privolitvi.

24. člen

V primeru zmanjšane plodnosti zdravnik nudi prizadetim svetovanje in razumno uporabo biomedicinskih postopkov zdravljenja. Nadomestno materinstvo ni dopustno.

25. člen

Prepovedano je uporabljati oplojena jajčeca, embrije, fetuse ali zarodne celice v komercialne namene. Pod posebnimi pogoji in z izrecnim soglasjem Komisije RS za medicinsko etiko sta uporaba ali odvzem tkiva iz oplojenega jajčeca, embrija, fetusa ali zarodnih celic dopustna le v terapevtske, diagnostične ali znanstvenoraziskovalne namene.

Presajanje organov in tkiv

26. člen

Presajanje organov in tkiv se izvaja v zdravstvene namene, kadar drug način zdravljenja ni primerljivo uspešen. Zdravnik upošteva pravice in svoboščine darovalcev, možnih darovalcev in prejemnikov organov in tkiv. Presajanje organov in tkiv mora biti izvedeno v skladu s poklicnimi normami in dolžnostmi. Trgovanje z deli človeškega telesa ni dopustno.

Zdravniška pomoč v zadnjem obdobju življenja

27. člen

Pri diagnostičnih in terapevtskih postopkih ob neozdravljivi bolezni zdravnik upošteva kakovost pacientovega življenja in njegove želje ter ne uvaja ukrepov ali jih opušča, kadar so nekoristni ali pa pacientu v večje breme kot v korist.

28. člen

Etično nesprejemljivi sta opustitev ali odtegnitev paliativne oskrbe.

29. člen

Zdravnik zavrača evtanazijo in pomoč pri samomoru.

Raziskovanje

30. člen

Klinične raziskave lahko vodi le zdravnik, strokovnjak na raziskovalnem področju, ki pozna načela dobre klinične prakse in metodologijo kliničnih raziskav ter ima ustrezne pogoje za varno in znanstveno korektno izvedbo raziskave.

31. člen

Pri načrtovanju raziskave, njeni izvedbi, analizi in poročanju naj se zdravnik vzdrži vsakršne pristranosti, ki bi lahko vodila do neobjektivnih ali zavajajočih sklepov.

32. člen

Raziskovanje mora biti znanstveno in etično preverjeno, v skladu s Helsinško deklaracijo in s Konvencijo Sveta Evrope o človekovih pravicah v zvezi z biomedicino (Oviedska konvencija) ter odobreno s strani Komisije RS za medicinsko etiko. Ta lahko odloči, da za nekatere neinterventne raziskave ni potrebno individualno bolnikovo soglasje.

33. člen

Privolitev po pojasnilu je pogoj za sodelovanje bolnika v raziskavi. Informacija mora biti posredovana na razumljiv način in vključuje namen raziskave, dobrobiti, tveganja in bremena pri izvajanju raziskave, zagotovilo o varovanju zaupnosti zbranih osebnih podatkov, zavarovanje bolnika v primeru neželenih posledic zdravljenja, možnosti zdravljenja izven raziskave in pojasnilo, da ima bolnik kadarkoli pravico izstopiti iz raziskave, ne da bi to imelo neugodne posledice za njegovo zdravstveno oskrbo.

34. člen

Pred vključitvijo v raziskavo mora zdravnik pridobiti pacientovo pisno privolitev. Za pacienta z omejeno avtonomijo soglasje podpiše njegov zakoniti zastopnik.

35. člen

Če v postopku raziskave pride do nasprotja interesov, ima dobrobit posamičnega pacienta vedno prednost pred interesom raziskave.

II. ODGOVORNOST DO DRUŽBE

36. člen

Socialni, ekonomski in okoljski dejavniki vplivajo na zdravje, bolezen in na izide zdravljenja. Zdravnik se tega zaveda in na to opozarja.

37. člen

Pri spodbujanju javnega zdravja zdravnik sodeluje pri izobraževanju ter s predlogi ukrepov za krepitev zdravja in blaginje posameznika in skupnosti.

38. člen

Zdravnik sodeluje pri pripravi in izvedbi kolektivnih ukrepov, katerih cilj je izboljšanje preventive, diagnostike in zdravljenja bolnikov.

39. člen

Zdravnik je od naročnika ali delodajalca strokovno neodvisen pri oceni okoljskega in poklicnega tveganja, poklicne varnosti in zdravja pri delu ter pri preventivnih programih.

40. člen

Zdravnik opozarja laično in strokovno javnost na pomanjkljivosti na področju zdravstvenega varstva in na poskuse vplivanja na strokovno neodvisnost zdravnikov.

41. člen

Zdravnik si prizadeva za enakovredno zdravstveno varstvo ranljivih skupin prebivalstva in manjšin.

42. člen

Zdravnik se zaveda omejenosti materialnih sredstev in spodbuja pravičen dostop do virov v zdravstvu.

43. člen

Zdravnik je dolžan v mejah svojih sposobnosti in možnosti, ki so na voljo, z medicinskega vidika sodelovati v primeru večje nesreče, epidemije, naravne katastrofe ali vojne.

44. člen

Zdravnik odklanja sodelovanje ali podporo pri dejavnostih, ki kršijo človekove pravice.

III. ODGOVORNOST DO POKLICA

45. člen

Samoregulacija zdravniškega poklica daje zdravniku posebno odgovornost, pravice in dolžnosti.

46. člen

Zdravnik kolegialno skrbi za obolelega kolega, za obolele zdravstvene delavce in študente zdravstvenih poklicev.

47. člen

Zdravnik posreduje znanje študentom, specializantom, kolegom in zdravstvenim delavcem drugih strok. Pred kolegi ne prikriva diagnostičnih ali terapevtskih sredstev in postopkov, ki jih uporablja.

48. člen

Pri poklicnem delu zdravnika ni prostora za osebne zamere, ki bi vplivale na obravnavo bolnikov in na zmanjševanje ugleda kolegov.

49. člen

Ob sumu napačnega ravnanja drugega kolega zdravnik ne odlaša in se z njim pogovori. Če se zadeva zadovoljivo ne pojasni, posreduje opažanja predpostavljenim. Vsi se držijo načela varovanja zasebnih podatkov in osebne integritete vseh vpletenih. Razprava v širši javnosti je dopustna le tedaj, ko pacient ali svojci sami sprožijo javno obravnavo spornega dogodka ali ob sumu kaznivega dejanja.

50. člen

Zdravnik nudi svojemu kolegu podporo, ko se ta znajde v stiski pri vpletenosti v napako ali v domnevno napako.

IV. ODNOSI V ZDRAVSTVENEM TIMU

51. člen

Vsi odnosi v zdravstvenem timu morajo temeljiti na medsebojnem spoštovanju in slediti dobrobiti bolnikov.

52. člen

Zdravnik je odgovoren za zdravstveno oskrbo, hkrati pa upošteva strokovnost in pooblastila sodelavcev, ki s tem prevzemajo svoj delež strokovne odgovornosti. Ob spoštovanju strokovne hierarhije mora nenehno potekati dvostrana izmenjava informacij in izkušenj.

53. člen

Zdravnik, ki je odgovoren za vodenje zdravstvene obravnave, odgovarja za vsebino navodil sodelavcem in za posledice ali spore, ki bi nastali kot posledica neprimernih navodil.

54. člen

Pri uvajanju novih medicinskih postopkov in smernic mora biti novost celovito predstavljena in usklajena s celotnim zdravstvenim timom.

55. člen

Pri komunikaciji s pacienti in s svojci zdravnik lahko preneša del pooblastil sodelavcem, vendar ostaja ključna odgovornost v njegovi pristojnosti. Zdravnik ima pravico in dolžnost, da sodelavce opozori na neprimerno komunikacijo, hkrati pa tudi pravico in dolžnost, da sodelavce zaščiti v primeru neprimernega odnosa pacienta ali svojcev.

V. ZDRAVNIK IN GOSPODARSKE DEJAVNOSTI, POVEZANE Z ZDRAVSTVOM

56. člen

V odnosu do gospodarskih dejavnosti, povezanih z zdravstvom, mora zdravnik zadržati kritično strokovno neodvisnost.

57. člen

Pri uvajanju novih načinov diagnostike in zdravljenja zdravnik upošteva strokovno in znanstveno utemeljenost ter finančne posledice novosti.

58. člen

Zdravnik ne sme sprejeti plačila ali nagrad kot spodbude za predpisovanje, uporabo ali nabavo zdravil, medicinskih pripomočkov ali drugih medicinskih izdelkov.

59. člen

Pri predstavitvi novosti v strokovni javnosti zdravnik kolegom razkrije morebitno finančno ali drugačno povezanost z gospodarskim podjetjem.

VI. ZDRAVNIK V JAVNOSTI

60. člen

Zdravnik ne podpira objave javnih zahval ali povečevanja lastnih uspehov v širši javnosti.

61. člen

Zdravnik se zaveda, da vsako neustrezno, lahkomiselno, za zdravnika nečastno in ponižujoče dejanje prizadene tudi druge zdravnike in zdravstveno osebje ter zdravstvo v celoti. Za zdravnika nečastna je vsaka zloraba javnih pooblastil in sredstev za osebno okoriščenje.

62. člen

Predstavljanje strokovnih dosežkov in novosti v javnosti mora biti uravnoteženo, brez senzacionalizma ali preuranjenih zaključkov.

63. člen

Oglaševanje zdravstvene dejavnosti mora biti omejeno na posredovanje strokovno korektnih informacij in ne sme poudarjati komercialnega interesa ponudnika. Zdravnik ne sme biti vpleten v oglaševanje zdravil ali medicinskih izdelkov ter strokovno in znanstveno spornih diagnostičnih ali terapevtskih postopkov.

64. člen

V primeru javne obtožbe napake ima zdravnik pravico in dolžnost braniti svoj ugled ter ugled in dobro ime kolega.

Pri razkrivanju osebnih podatkov so bolnik ali njegovi svojci tisti, ki določajo polje zaupnosti. Ob javni obtožbi ima zdravnik pravico, da javno razkrije tiste osebne podatke, ki so bistveni za objektivno oceno spornega ravnanja.

VII. ODGOVORNOST DO SAMEGA SEBE

65. člen

Zdravnik varuje in spodbuja lastno zdravje ter v poklicnem in zasebnem življenju prepoznava dejavnike stresa, ki naj jih poskuša s primernimi ukrepi obvladati.

66. člen

Zdravnik poišče pomoč kolegov in drugih primerno usposobljenih, kadar nastopijo bolezen ali osebne težave, ki bi lahko neugodno vplivale na njegovo zdravje in delo.

VIII. KONČNE DOLOČBE

67. člen

Kodeks zdravniške etike zavezuje vse zdravnike v Sloveniji. Zdravniška zbornica Slovenije je dolžna ukrepati proti zdravnikom, ki kršijo določila kodeksa.

68. člen

Kodeks zdravniške etike stopi v veljavo osmi dan po objavi v reviji Isis, glasilu Zdravniške zbornice Slovenije.